

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 14.9.2016
COM(2016) 596 final

2016/0278 (COD)

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

o některých povolených způsobech užití děl a jiných předmětů chráněných na základě autorského práva a práv s ním souvisejících, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení, a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

(Text s významem pro EHP)

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

• Odůvodnění a cíle návrhu

Navrhovaná směrnice uvede do souladu právo Unie s mezinárodními závazky EU podle Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení (dále jen „Marrákešská smlouva“).

Marrákešská smlouva byla přijata v roce 2013 v rámci Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) a jejím cílem je usnadnit dostupnost knih a dalších tištěných materiálů v přístupných formátech a jejich přeshraniční výměnu po celém světě. Unie¹ ji podepsala v dubnu 2014. Smlouva vyžaduje, aby smluvní strany umožnily výjimky nebo omezení autorského práva a práv s ním souvisejících ve prospěch nevidomých, zrakově postižených nebo osob s jinými poruchami čtení, a umožňuje přeshraniční výměnu kopií knih ve speciálním formátu, včetně audioknih, a dalších tištěných materiálů mezi zeměmi, které jsou jejími smluvními stranami. Unie tak přijala politický závazek provádět tuto smlouvu a tento závazek od té doby ještě posílily Rada i Evropský parlament. V říjnu 2014 Komise odděleně předložila návrh rozhodnutí Rady o ratifikaci Marrákešské smlouvy Evropskou unií. V květnu 2015 předložila Rada Komisi podle článku 241 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) žádost, v níž zdůraznila, že je plně odhodlána podporovat rychlý vstup Marrákešské smlouvy v platnost, a požádala Komisi, aby neprodleně předložila legislativní návrh na změnu právního rámce Unie v souladu se Smlouvou.

Osoby, na které se vztahuje Marrákešská smlouva, tedy osoby, které jsou nevidomé, zrakově postižené či mají jiné poruchy čtení (dále jen „dotčené osoby“), se při přístupu ke knihám a dalším tištěným materiálům chráněným autorským právem a právy s ním souvisejícími vyrovnávají s mnoha překážkami. Dostupnost knih ve formátech přístupných pro osoby s poruchami čtení činí podle odhadů 7 %² až 20 %³, a to navzdory skutečnosti, že publikování v přístupných formátech do značné míry usnadňují digitální technologie⁴. Mezi přístupné formáty patří např. Braillovo písmo, zvětšené písmo, e-knihy a audioknihy se speciální navigací, zvukový popis nebo rozhlasové vysílání.

Cílem navrhované směrnice je zvýšit dostupnost děl a jiných předmětů ochrany, například knih, odborných periodik, novin, časopisů nebo jiných písemností, partitur a dalších tištěných materiálů, včetně zvukové podoby, ve formátech, které jsou přístupné pro dotčené osoby. Aby se tohoto cíle dosáhlo, směrnice zajistí, že se v Unii všechny dotčené osoby a organizace poskytující jim služby na neziskovém základě budou moci spolehnout na povinnou a harmonizovanou výjimku z autorského práva a práv s ním souvisejících. Ta umožní zhotovování kopií v přístupném formátu u jinak nepřístupných děl a jiných předmětů ochrany, které již byly zveřejněny nebo zpřístupněny. Navrhovaná směrnice by tak změnila stávající právní rámec Unie a zajistila, aby mohly být kopie v přístupném formátu vytvořené v jednom členském státě rozšiřovány a zpřístupňovány v celé Unii. S ohledem na povinnosti uložené Marrákešskou smlouvou týkající se přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu mezi Unií

¹ Rozhodnutí Rady 2014/221/EU ze dne 14. dubna 2014 o podpisu jménem Evropské unie Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení (Úř. věst. L 115, 17.4.2014, s. 1).

² Středisko LISU pro Royal National Institute of Blind People (RNIB), „Availability of accessible publications – 2011 update“, říjen 2011.

³ Catherine Meyer-Lereculeur, ‘Exception ‘handicap’ au droit d’auteur et développement de l’offre de publications accessibles à l’ère numérique’, květen 2013.

⁴ Tyto údaje se týkají dostupnosti v některých formátech, nikoli ve všech přístupných.

a třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami smlouvy, by tato směrnice měla být vykládána společně s nařízením [...].

Navrhovaná směrnice je rovněž v souladu se závazky Unie vyplývajícími z Úmluvy Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením. EU je Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením podle rozhodnutí Rady 2010/48/ES⁵ vázána od ledna 2011. Ustanovení této úmluvy jsou tudíž nyní nedílnou součástí právního řádu Unie. Tato úmluva zahrnuje právo na přístup k informacím a právo osob se zdravotním postižením účastnit se kulturního života na rovnoprávném základě s ostatními lidmi. Článek 30 úmluvy vyžaduje, aby smluvní strany podnikly, v souladu s mezinárodním právem, veškeré odpovídající kroky s cílem zajistit, aby zákony na ochranu duševního vlastnictví nevytvářely nepřiměřené nebo diskriminační překážky bránící přístupu osob se zdravotním postižením ke kulturním materiálům. Ve svých závěrečných připomínkách k původní zprávě Evropské unie⁶, které byly přijaty dne 4. září 2015, Výbor Organizace spojených národů pro práva osob se zdravotním postižením vyzval Unii, aby co nejdříve přijala veškerá vhodná opatření k provedení Marrákešské smlouvy.

• **Soulad s platnými předpisy v této oblasti politiky**

Unie přijala řadu směrnic v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících, které poskytují právní jistotu a zajišťují nositelům práv vysokou úroveň ochrany. Práva, která jsou relevantní pro navrhovanou směrnici, jsou v současné době harmonizována ve směrnici 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (směrnice 2001/29/ES)⁷, ve směrnici 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem⁸, ve směrnici 96/9/ES o právní ochraně databází⁹ a ve směrnici 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů¹⁰.

Právo Unie stanoví rovněž řadu výjimek nebo omezení těchto práv, které umožňují za určitých podmínek a za účelem dosažení určitých politických cílů užít obsah bez souhlasu nositele práv. V této souvislosti byla uznáno, že je potřebné, aby byl přístup umožněn osobám se zdravotním postižením, a to konkrétně v čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29/ES. Toto ustanovení umožňuje členským státům stanovit výjimky nebo omezení autorského práva a souvisejících práv ve prospěch osob se zdravotním postižením, včetně postižení znemožňujících přístup k tištěnému textu, pokud jde o užití, které je přímo spojeno s postižením a je nekomerční povahy, a to v rozsahu vyžadovaném dotýčným postižením. V souladu s požadavky Marrákešské smlouvy bude výjimka zavedená navrhovanou směrnicí pro členské státy povinná a bude se vztahovat na práva, která byla harmonizována na úrovni

⁵ Rozhodnutí Rady 2010/48/ES ze dne 26. listopadu 2009 o uzavření Úmluvy Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením Evropským společenstvím (Úř. věst. L 23, 27.1.2010, s. 35).

⁶ CRPD/C/EU/CO/1, k dispozici na adrese: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRPD/Shared%20Documents/EUR/CRPD_C_EU_CO_1_21617_E.doc.

⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, 22.6.2001, s. 10).

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 376, 27.12.2006, s. 28).

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází (Úř. věst. L 77, 27.3.1996, s. 20).

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst. L 111, 5.5.2009, s. 16).

Unie a která jsou relevantní pro vytváření a šíření kopií v přístupném formátu podle Marrákešské smlouvy. Výjimka doplňuje stávající nepovinnou výjimku nebo omezení stanovené v čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29/ES tím, že zavádí výjimku povinnou ve prospěch dotčených osob, která bude mít dopad na celém vnitřním trhu.

- **Soulad s ostatními politikami Unie**

Přijetím této směrnice se Unie snaží zajistit, aby všechny dotčené osoby měly přístup ke knihám, odborným periodikům, novinám, časopisům a dalším písemnostem, partiturám a dalším tištěným materiálům v zásadě stejně jako osoby bez poruchy nebo postižení a aby k dosažení tohoto cíle byl využit plný potenciál vnitřního trhu. V tomto ohledu je navrhovaná směrnice v souladu s dalšími právními předpisy a iniciativami přijatými na úrovni Unie, které mají „stavět na síle našeho jednotného trhu a využívat jeho potenciálu plně ve všech směrech“¹¹, a zároveň tyto předpisy a iniciativy doplňuje. Patří mezi ně návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru a návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se požadavků na přístupnost u výrobků a služeb („návrh Evropského aktu přístupnosti“). Návrh Evropského aktu přístupnosti obsahuje zejména povinnost zajistit, aby služby v oblasti e-knih poskytované na vnitřním trhu splňovaly ode dne jeho použití určité funkční požadavky a byly přístupné od okamžiku, kdy se objeví na trhu.

2. PRÁVNÍ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

- **Právní základ**

Právním základem návrhu je článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

- **Subsidiarita (v případě nevýlučné pravomoci)**

Unie může přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 SFEU. Cílem navrhované směrnice je usnadnit přístup k určitému obsahu chráněnému autorským právem a s ním souvisejícími právy pro osoby, na které se vztahuje Marrákešská smlouva, v rámci vnitřního trhu v oblasti, která je již harmonizována právem Unie, a tudíž může být změněna pouze prostřednictvím práva Unie. Pokud by nezasáhla Unie, členské státy by tohoto cíle nemohly dosáhnout. Na úrovni Unie lze tohoto cíle lépe dosáhnout i z důvodu jeho rozsahu a účinků.

- **Proporcionalita**

Proporcionalita návrhu je zajištěna a nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné k provedení závazků Unie podle Marrákešské smlouvy v rámci Unie.

- **Volba nástroje**

Volba směrnice je v souladu s předchozími opatřeními v této oblasti, zejména se směrnicí 2001/29/ES, která harmonizovala práva autorů a jiných nositelů práv a zavedla nepovinné výjimky či omezení ve prospěch osob se zdravotním postižením. Navrhovaná směrnice by změnila stávající legislativní rámec Unie tím, že by stanovila novou povinnou výjimku z příslušných harmonizovaných práv a zajistila, aby mohly být kopie v přístupném formátu vytvořené v jednom členském státě podle této výjimky rozšiřovány a zpřístupňovány v celé Unii. Tímto způsobem a poskytnutím jasných definic zavede jednotný přístup k závazkům Unie vyplývajícím ze smlouvy, včetně volného oběhu kopií v přístupném formátu na vnitřním trhu, a poskytne dotčeným osobám výjimku s nezbytnou právní jistotou při užití, na které se

¹¹ Politické směry předsedy Junckera.

vztahuje. Zároveň poskytne členským státům určitý manévrovací prostor pro úpravu specifických vnitrostátních právních předpisů, které by mohly ustanovení této směrnice přímo nebo nepřímo ovlivnit, například v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a jiných sociálních politik.

3. VÝSLEDKY HODNOCENÍ *EX POST*, KONZULTACÍ SE ZÚČASTNĚNÝMI STRANAMI A POSOUZENÍ DOPADŮ

- **Hodnocení *ex post* / kontroly účelnosti platných právních předpisů**

Účelem navrhované směrnice je splnit nové mezinárodní závazky týkající se práva Unie. Retrospektivní vyhodnocení stávajících evropských právních předpisů v této oblasti je tedy irelevantní a v této souvislosti se nevyžaduje. Byly však zohledněny dostupné informace o souvisejících evropských právních předpisech, zejména výsledky veřejné konzultace a stávající odborné poznatky.

- **Konzultace se zúčastněnými stranami**

Pro účely navrhované směrnice, kterou se provádí ustanovení zavedená na mezinárodní úrovni, neproběhly žádné zvláštní konzultace se zúčastněnými stranami. Rozsáhlá veřejná konzultace o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, kterou provedla Komise v prosinci 2013 až březnu 2014, obsahovala také oddíl týkající se omezení a výjimek ve prospěch osob se zdravotním postižením a přístupnosti a oběhu děl v přístupných formátech, který se rovněž odvolával na Marrákešskou smlouvu¹². Kromě jiných aspektů upozornily názory koncových uživatelů, spotřebitelů a institucionálních uživatelů (včetně organizací poskytujících služby lidem se zdravotním postižením a knihoven) na odlišný rozsah vnitrostátních výjimek nebo omezení, který způsobuje potíže z hlediska právní jistoty při vývozu a dovozu kopií v přístupném formátu, které byly vytvořeny v rámci výjimky nebo omezení autorského práva na vnitrostátní úrovni. Tito institucionální respondenti byli zajedno v názoru, že Marrákešská smlouva by tyto problémy uspokojivě vyřešila. Obecně se nositelé práv a organizace kolektivní správy shodli na tom, že s uplatňováním nepovinných výjimek nebo omezení, které byly stanoveny v právních předpisech Unie, v jednotlivých státech nejsou problémy. Rovněž uvedli, že problém přístupu k dílům pro osoby se zdravotním postižením účinně řeší stávající tržní mechanismy. Tento názor nesdíleli koncoví uživatelé, spotřebitelé ani institucionální uživatelé.

- **Sběr a využití výsledků odborných konzultací**

Při přípravě tohoto návrhu nebyly zvlášť shromažďovány žádné výsledky odborných konzultací. Komise vzala v úvahu studii z roku 2013 o uplatňování směrnice 2001/29/ES¹³, jež posuzovala mimo jiné uplatňování nepovinných výjimek nebo omezení pro osoby zdravotně postižené stanovených v čl. 5 odst. 3 písm. b) uvedené směrnice v jedenácti členských státech EU.

¹² Zpráva o odpovědích v rámci veřejné konzultace o revizi právních předpisů EU v oblasti autorského práva, červenec 2014, s. 61–63. http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/index_en.htm.

¹³ „Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society“ (Studie o uplatňování směrnice 2001/29/ES o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti), prosinec 2013, De Wolf and partners, k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131216_study_en.pdf, s. 417 et seq.

- **Posouzení dopadů**

Navrhovaná směrnice provede Marrákešskou smlouvu na vnitřním trhu a jejím cílem je uvést do souladu právo Unie s touto smlouvou. Pokyny pro zlepšování právní úpravy¹⁴ nevyžadují, aby bylo provedeno posouzení dopadů, pokud Komise nemá žádnou posuzovací pravomoc, co se týče politického obsahu.

- **Základní práva**

Navrhovaná směrnice podporuje právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a jejich účast na životě společnosti, jak je zakotveno v článku 26 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina základních práv“). Směrnice rovněž dokládá závazky Unie podle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Uvedená úmluva zaručuje osobám se zdravotním postižením právo na přístup k informacím a právo účastnit se kulturního, hospodářského a sociálního života na rovnoprávném základě s ostatními. Proto je odůvodněné omezit vlastnická práva nositelů práv v souvislosti se závazky Unie vyplývajícími z Listiny základních práv¹⁵. Navrhovaná směrnice je prvním významným krokem k zajištění tohoto přístupu k informacím a účasti na kulturním, hospodářském a sociálním životě.

Návrh by měl omezený dopad na autorské právo jakožto právo na vlastnictví uznané v Listině základních práv (čl. 17 odst. 2)¹⁶. Je třeba poznamenat, že v současné době nepovinné výjimky nebo omezení autorských práv podle čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2001/29/ES do jisté míry využívají všechny členské státy. Dopad navrhované směrnice na autorské právo jakožto vlastnické právo bude tudíž omezen na plnou harmonizaci stávajících různorodých výjimek nebo omezení autorského práva pro osoby s postiženími, která jim znemožňují přístup k tištěnému textu, které platí v členských státech.

4. ROZPOČTOVÉ DŮSLEDKY

Tento návrh nemá žádný dopad na rozpočet EU.

5. OSTATNÍ PRVKY

Evropský hospodářský prostor

Navržený právní akt se týká záležitosti Evropského hospodářského prostoru (EHP), a měl by proto na něj být rozšířen.

- **Plány provádění a monitorování, hodnocení a podávání zpráv**

Členské státy budou povinny uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do dvanácti měsíců od jejího přijetí. Členské státy budou mít povinnost oznámit Komisi předpisy, které zavedou za účelem souladu s touto směrnicí, a další důležité právní předpisy přijaté v oblasti, na kterou se tato směrnice vztahuje. Komise bude sledovat provádění navrhované směrnice, v souladu se zásadami zlepšování právní úpravy a nejdříve za pět let po dni provedení ve vnitrostátním právu provede její hodnocení

¹⁴ SWD(2015) 111 final.

¹⁵ Ustanovení čl. 52 odst. 1 Listiny základních práv umožňuje omezení výkonu svobod této listiny. Tato omezení musí i) být stanovena zákonem a ii) respektovat podstatu těchto práv a svobod. Navíc iii) „při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého“.

¹⁶ Úř. věst. C 83, 30.3.2010, s. 389.

a předloží hlavní závěry Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru spolu s případnými návrhy na změnu této směrnice. Stejným způsobem bude provedeno hodnocení nařízení [...]. Komise bude také sledovat dostupnost děl a jiných předmětů ochrany v přístupných formátech, na které se nevztahuje tato směrnice, a dostupnost děl a jiných předmětů ochrany ve formátech přístupných pro osoby s jiným zdravotním postižením v rámci Unie. Do dvou let po provedení navrhované směrnice ve vnitrostátním právu předloží Komise zprávu o této záležitosti. Uvedená zpráva bude obsahovat posouzení toho, zda by mělo být v souladu s jejím závěry zváženo rozšíření oblasti působnosti této směrnice.

- **Informativní dokumenty**

Ve společném politickém prohlášení členských států a Komise o informativních dokumentech ze dne 28. září 2011¹⁷ se členské státy dohodly, že při oznamování opatření přijatých za účelem provedení směrnice ve vnitrostátním právu Komisi poskytnou jeden či více dokumentů, v nichž vysvětlí vztah mezi ustanoveními směrnice a odpovídajícími ustanoveními v jejich vnitrostátních opatřeních, pokud bude existovat důvod pro vyžadování těchto doplňujících informací. Informativní dokumenty pomohou zajistit, aby všechny vnitrostátní právní systémy zavedly povinnou výjimku v souladu s touto směrnicí na základě povinností vyplývajících pro Unii z Marrákešské smlouvy.

- **Podrobné vysvětlení konkrétních ustanovení návrhu**

Článek 1 stanoví předmět a oblast působnosti návrhu. Navrhovaná směrnice usnadní užívání určitého obsahu chráněného autorským právem bez souhlasu nositele práva ve prospěch osob nevidomých, zrakově postižených či osob s jinými poruchami čtení.

Článek 2 obsahuje definice pojmů „dílo a jiný předmět ochrany“, „dotčená osoba“, „kopie v přístupném formátu“ a „schválený subjekt“ používaných pro účely navrhované směrnice.

Článek 3 stanoví povinnou výjimku a uvádí konkrétní povolené způsoby užití pro dotčené osoby a schválené subjekty.

Článek 4 se týká oběhu kopií v přístupném formátu na vnitřním trhu. Cílem ustanovení je zajistit, aby kopie v přístupném formátu vyhotovené v rámci výjimky stanovené v článku 3 mohly být šířeny nebo zpřístupňovány v kterémkoli členském státě.

Článek 5 stanoví pravidla platná pro ochranu osobních údajů.

Článek 6 stanoví změny, které mají být provedeny ve směrnici 2001/29/ES, aby byl zajištěn soulad s touto směrnicí.

Článek 7 stanoví, že Komise předloží zprávu o dostupnosti děl a jiných předmětů ochrany v přístupných formátech na vnitřním trhu a pro osoby s jiným postižením, na které se tato směrnice nevztahuje.

Článek 8 upravuje hodnocení navrhované směrnice v souladu s pravidly zlepšování právní úpravy.

Článek 9 stanoví časový rámec pro provedení navrhované směrnice v právu členských států a specifikuje řadu doprovodných povinností, které musí členské státy dodržet, například oznámit Komisi znění hlavních ustanovení, kterými se navrhovaná směrnice provádí v jejich vnitrostátním právu.

¹⁷ Úř. věst. C 369, 17.12.2011, s. 14.

Článek 10 stanoví datum vstupu směrnice v platnost a článek 11 stanoví, že směrnice je určena členskými státy.

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

o některých povolených způsobech užití děl a jiných předmětů chráněných na základě autorského práva a práv s ním souvisejících, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení, a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

(Text s významem pro EHP)

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 114 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru¹⁸,

v souladu s řádným legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Směrnice Unie v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících poskytují právní jistotu a zajišťují nositelům práv vysokou úroveň ochrany. Tento harmonizovaný právní rámec přispívá k řádnému fungování vnitřního trhu a podporuje inovace, tvorbu, investice a produkci nového obsahu, a to i v digitálním prostředí. Jeho cílem je rovněž podpořit přístup ke znalostem a ke kultuře ochranou děl a jiných předmětů ochrany a povolením výjimek nebo omezení, které jsou ve veřejném zájmu. Měla by zůstat zachována přiměřená rovnováha práv a zájmů mezi nositeli práv a uživateli.
- (2) Práva nositelů práv harmonizují směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES¹⁹, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES²⁰, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES²¹ a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES²². Tyto směrnice stanoví vyčerpávající výčet výjimek a omezení uvedených práv, které umožňují za určitých podmínek užívat obsah bez schválení nositeli práv za účelem dosažení určitých cílů politik.
- (3) Osoby, které jsou nevidomé, zrakově postižené nebo mají jiné poruchy čtení, se nadále vyrovnávají s mnoha překážkami v přístupu ke knihám a dalším tištěným materiálům, které jsou chráněny autorským právem a souvisejícími právy. Je třeba přijmout opatření ke zvýšení dostupnosti těchto děl v přístupných formátech a ke zlepšení jejich oběhu na vnitřním trhu.

¹⁸ Úř. věst. C , , s. .

¹⁹ Úř. věst. L 77, 27.3.1996, s. 20.

²⁰ Úř. věst. L 167, 22.6.2001, s. 10.

²¹ Úř. věst. L 376, 27.12.2006, s. 28.

²² Úř. věst. L 111, 5.5.2009, s. 16.

- (4) Dne 30. dubna 2014²³ byla jménem Unie podepsána Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení (dále jen „Marrákešská smlouva“). Jejím cílem je zlepšit dostupnost děl a jiných předmětů ochrany v přístupných formátech pro osoby, které jsou nevidomé, zrakově postižené či mají jiné poruchy čtení. Marrákešská smlouva vyžaduje, aby smluvní strany umožnily výjimky nebo omezení práv nositelů autorských práv a práv s nimi souvisejících pro vytváření a šíření kopií některých děl a jiných předmětů ochrany v přístupném formátu a pro přeshraniční výměnu těchto kopií. Uzavření Marrákešské smlouvy ze strany Unie vyžaduje, aby byly právní předpisy Unie přizpůsobeny a byla stanovena povinná výjimka pro užití, díla a dotčené osoby, na které se smlouva vztahuje. Touto směrnicí se povinnosti, které má Unie splnit v rámci Marrákešské smlouvy, provádějí harmonizovaným způsobem, aby bylo zajištěno, že uvedená opatření budou uplatňována konzistentně na celém vnitřním trhu.
- (5) Tato směrnice je navržena ve prospěch osob, které jsou nevidomé, mají zrakové postižení, které není možné zlepšit tak, aby jejich zrak v zásadě začal fungovat jako u osob, které takové postižení nemají, nebo mají poruchy vnímání či čtení, včetně dyslexie, které jim neumožňují číst tištěná díla stejně jako osoby bez postižení, či které nejsou schopny kvůli zdravotnímu postižení držet knihu či s ní manipulovat nebo zaměřit zrak či hýbat očima v rozsahu, který je běžně přijatelný pro čtení. Cílem opatření zavedených touto směrnicí je zlepšit dostupnost knih, odborných periodik, novin, časopisů nebo jiných písemností, partitur a dalších tištěných materiálů, včetně zvukové podoby (analogové nebo digitální), ve formátech, které uvedená díla a jiné předměty ochrany zpřístupní daným osobám v zásadě stejně jako osobám bez poruchy nebo zdravotního postižení. K přístupnému formátu patří Braillovo písmo, zvětšené písmo, upravené e-knihy, audioknihy a rozhlasové vysílání.
- (6) Tato směrnice by proto měla stanovit povinné výjimky z práv, která jsou harmonizována právními předpisy Unie a která jsou relevantní pro užití a díla, na které se vztahuje Marrákešská smlouva. Patří k nim zejména práva na rozmnožování, sdělování veřejnosti, zpřístupňování, rozšiřování a půjčování, jak je stanoví směrnice 2001/29/ES, směrnice 2006/115/ES a směrnice 2009/24/ES, jakož i odpovídající práva podle směrnice 96/9/ES. Vzhledem k tomu, že rozsah výjimek a omezení požadovaných Marrákešskou smlouvou zahrnuje také díla ve zvukové podobě, jako jsou například audioknihy, je nezbytné, aby se tyto výjimky vztahovaly i na práva související s autorským právem.
- (7) Mezi užití stanovená touto směrnicí patří pořizování kopií v přístupném formátu buď dotčenými osobami, nebo schválenými subjekty, které jim poskytují služby, ať už se jedná o veřejné, nebo soukromé organizace, zejména knihovny, vzdělávací zařízení a jiné neziskové organizace, pro něž jsou služby osobám se ztíženým přístupem k tištěnému textu hlavní nebo jednou z hlavních činností nebo posláním ve veřejném zájmu. Mezi tato užití by mělo být rovněž zařazeno pořizování kopií v přístupném formátu pro výhradní užití dotčenými osobami, fyzickou osobou, která tak činí jménem dotčené osoby nebo která při tom dotčeným osobám pomáhá.
- (8) Povinná výjimka by měla rovněž omezit právo na rozmnožování tak, aby byl umožněn jakýkoli úkon, který je nezbytný pro provedení změn v díle nebo jiném předmětu

²³

Rozhodnutí Rady 2014/221/EU ze dne 14. dubna 2014 o podpisu jménem Evropské unie Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení (Úř. věst. L 115, 17.4.2014, s. 1).

ochrany nebo pro jejich přeměnu či úpravu takovým způsobem, aby mohla být pořízena kopie v přístupném formátu. K tomu patří i poskytnutí prostředků potřebných k navigaci informacemi v kopii v přístupném formátu.

- (9) Výjimka by měla schváleným subjektům umožnit vytvářet a šířit kopie děl nebo jiných předmětů ochrany, na něž se vztahuje tato směrnice, on-line nebo off-line v celé Unii.
- (10) Mělo by být možné, aby kopie v přístupném formátu vytvořené v jednom členském státě byly dostupné ve všech členských státech, aby byla zajištěna jejich větší dostupnost na celém vnitřním trhu. Tím by se snížila zbytečná práce při vytváření kopií v přístupném formátu u téhož díla nebo jiného předmětu ochrany v celé Unii a dosáhlo se úspor a zvýšení efektivity. Tato směrnice by proto měla zajistit, aby kopie v přístupném formátu vytvořené v jednom členském státě mohly být šířeny a zpřístupňovány ve všech členských státech. Schválený subjekt by tedy měl mít možnost rozšiřovat uvedené kopie, off-line i on-line, ve prospěch dotčených osob a schválených subjektů v kterémkoli členském státě. Kromě toho by měly mít schválené subjekty a dotčené osoby možnost získat uvedené kopie od kteréhokoli schváleného subjektu v kterémkoli členském státě nebo k nim mít přístup.
- (11) Vzhledem k specifickému charakteru této výjimky, její specifické oblasti působnosti a potřebě právní jistoty pro dotčené osoby by nemělo být členským státům dovoleno, aby při uplatňování výjimky stanovovaly další požadavky, jako jsou např. režimy náhrad nebo předchozí ověření komerční dostupnosti kopií v přístupném formátu.
- (12) Při veškerém zpracovávání osobních údajů podle této směrnice by měla být dodržována základní práva, včetně práva na respektování soukromého a rodinného života a práva na ochranu osobních údajů podle článků 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie, a toto zpracování musí probíhat v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES, která upravuje zpracování osobních údajů, jak je mohou provádět schválené subjekty v rámci této směrnice, a to pod dohledem příslušných orgánů členských států, zejména nezávislých veřejných orgánů určených členskými státy.
- (13) Úmluva Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením, již je EU smluvní stranou, zaručuje lidem se zdravotním postižením právo na přístup k informacím a právo účastnit se kulturního, hospodářského a sociálního života na rovnoprávném základě s ostatními. Uvedená úmluva vyžaduje, aby smluvní strany podnikly, v souladu s mezinárodním právem, veškeré odpovídající kroky s cílem zajistit, aby zákony na ochranu duševního vlastnictví nevytvářely nepřiměřené nebo diskriminační překážky bránící přístupu osob se zdravotním postižením ke kulturním materiálům.
- (14) Unie podle Listiny základních práv Evropské unie uznává a respektuje právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a jejich účast na životě společnosti.
- (15) Přijetím této směrnice se Unie snaží zajistit, aby dotčené osoby měly přístup ke knihám a dalším tištěným materiálům v přístupných formátech. Tato směrnice představuje tedy první významný krok, jak zlepšit přístup osob se zdravotním postižením k dílům.
- (16) Komise bude účinky této směrnice sledovat. Součástí tohoto sledování bude i posouzení situace, pokud jde o dostupnost děl a jiných předmětů ochrany v přístupných formátech, na které se tato směrnice nevztahuje, a dostupnost děl a jiných předmětů ochrany ve formátech přístupných pro osoby s jiným zdravotním

postižením. Komise tuto situaci pečlivě posoudí. V případě potřeby může zvážit změny v oblasti působnosti této směrnice.

- (17) Podle směrnice 2001/29/ES mohou členské státy i nadále stanovit výjimku nebo omezení ve prospěch osob se zdravotním postižením v případech, které nespadají do oblasti působnosti této směrnice.
- (18) Tato směrnice tudíž respektuje základní práva a ctí zásady uznávané zejména Listinou základních práv Evropské unie. Tato směrnice by proto měla být vykládána a uplatňována v souladu s těmito právy a zásadami.
- (19) Marrákešská smlouva stanoví určité povinnosti týkající se výměny kopií v přístupném formátu mezi Unií a třetími zeměmi, které jsou jejími smluvními stranami. Opatření přijatá Unií pro splnění těchto povinností jsou obsažena v nařízení [...], které by mělo být vykládáno společně s touto směrnicí.
- (20) Cíle této směrnice – kterým je provádění závazků Unie podle Marrákešské smlouvy, aby se v Unii zlepšil přístup k dílům a jiným předmětům chráněným autorským právem a právy s ním souvisejícími pro osoby, které jsou nevidomé, zrakově postižené nebo mají jiné poruchy čtení – nemůže být dosaženo na úrovni členských států jednajících samostatně, neboť to vyžaduje úpravu právních předpisů Unie. Navíc lze tohoto cíle dosáhnout pouze jednáním na úrovni Unie i z důvodu jeho rozsahu a účinků. Unie proto může přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity, jak to stanoví článek 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v tomtéž článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné.
- (21) Ve společném politickém prohlášení členských států a Komise o informativních dokumentech ze dne 28. září 2011²⁴ se členské státy zavázaly, že v odůvodněných případech doplní oznámení svých prováděcích opatření o jeden či více dokumentů, v nichž vysvětlí vztah mezi ustanoveními směrnice a odpovídajícími částmi nástrojů k jejímu provedení ve vnitrostátním právu. V případě této směrnice považuje normotvůrce předložení těchto dokumentů za odůvodněné,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

Předmět a oblast působnosti

Tato směrnice stanoví pravidla týkající se užívání určitých děl a jiných předmětů ochrany bez souhlasu nositele práva ve prospěch osob nevidomých, zrakově postižených či osob s jinými poruchami čtení.

Článek 2

Definice

Pro účely této směrnice se použijí tyto definice:

- 1) „dílem nebo jiným předmětem ochrany“ se rozumí dílo v podobě knihy, odborného periodika, novin, časopisu nebo jiného tištěného materiálu, včetně partitur, a související ilustrace v jakémkoli médiu, včetně zvukových podob, jako jsou například audioknihy, které je chráněno autorským právem nebo právy s ním

²⁴ Úř. věst. C 369, 17.12.2011, s. 14.

souvisejícími a které bylo zveřejněno či jinak zpřístupněno veřejnosti v souladu s právními předpisy;

- 2) „dotčenou osobou“ se rozumí:
- a) osoba, která je nevidomá;
 - b) osoba, která má zrakové postižení, které není možné zlepšit tak, aby její zrak v zásadě začal fungovat jako u osoby, která takové postižení nemá;
 - c) osoba, která má poruchu vnímání či čtení, včetně dyslexie, a není tedy schopná číst tištěná díla v zásadě stejně jako osoba bez poruchy či zdravotního postižení; nebo
 - d) osoba, která není kvůli fyzickému postižení schopná držet knihu či s ní manipulovat nebo zaměřit zrak či hýbat očima v rozsahu, který je běžně přijatelný pro čtení;
- 3) „kopii v přístupném formátu“ se rozumí kopie díla nebo jiného předmětu ochrany, která byla zhotovena alternativním způsobem nebo formou, jež umožňuje dotčené osobě přístup k dílu nebo jinému předmětu ochrany, přičemž tento přístup je pro ni realizovatelný stejně pohodlně jako u osoby bez zrakového postižení nebo jiné poruchy podle odstavce 2;
- 4) „schváleným subjektem“ se rozumí organizace, která na neziskovém základě poskytuje vzdělávání, instruktážní výuku, adaptivní četbu nebo přístup k informacím dotčeným osobám, přičemž se jedná o její hlavní činnost nebo jednu z jejích hlavních činností nebo o poslání ve veřejném zájmu.

Článek 3 *Povolené způsoby užití*

1. Členské státy zajistí, aby jakýkoli úkon, který je nezbytný pro to:
- a) aby dotčená osoba nebo osoba jednající jejím jménem mohla vytvořit kopii díla nebo jiného předmětu ochrany v přístupném formátu pro účely výhradního užívání dotčenou osobou; a
 - b) aby schválený subjekt mohl vytvořit kopii v přístupném formátu, předávat, zpřístupňovat, rozšiřovat nebo půjčovat kopii v přístupném formátu dotčené osobě nebo schválenému subjektu pro účely výhradního užívání dotčenou osobou;
- nevyžadoval svolení nositele autorského práva nebo práva s ním souvisejícího týkajícího se díla nebo předmětu ochrany podle článků 2, 3 a 4 směrnice 2001/29/ES, čl. 1 odst. 1 směrnice 2006/115/ES a čl. 8 odst. 2 a 3 a článku 9 směrnice 2006/115/ES, článku 4 směrnice 2009/24/ES a článků 5 a 7 směrnice 96/9/ES.
2. Členské státy zajistí, aby kopie v přístupném formátu respektovala integritu díla nebo jiného předmětu ochrany, přičemž řádně zohlední změny, které jsou nutné pro zpřístupnění díla v alternativním formátu.
3. Na výjimku stanovenou v odstavci 1 tohoto článku se použijí ustanovení čl. 5 odst. 5 a čl. 6 odst. 4 prvního, třetího a pátého pododstavce směrnice 2001/29/ES.

Článek 4 *Kopie v přístupném formátu na vnitřním trhu*

Členské státy zajistí, aby mohl schválený subjekt se sídlem na jejich území provádět úkony uvedené v čl. 3 odst. 1 písm. b) pro dotčenou osobu nebo schválený subjekt se sídlem v kterémkoli členském státě. Členské státy rovněž zajistí, aby dotčená osoba nebo schválený subjekt se sídlem na jejich území mohly získat nebo mít přístup ke kopii v přístupném formátu od schváleného subjektu se sídlem v kterémkoli členském státě.

Článek 5 *Ochrana osobních údajů*

Zpracování osobních údajů prováděné v rámci této směrnice se provádí v souladu se směrnicí 95/46/ES.

Článek 6 *Změna směrnice 2001/29/ES*

V čl. 5 odst. 3 směrnice 2001/29/ES se písmeno b) nahrazuje tímto:

„b) užití ve prospěch osob zdravotně postižených, přičemž toto užití se přímo týká uvedeného postižení a je nekomerční povahy, a to v rozsahu vyžadovaném dotčným postižením, aniž jsou dotčeny povinnosti členských států podle směrnice [...]“.

Článek 7 *Zpráva*

Do [dvou let ode dne provedení] předloží Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o dostupnosti děl a jiných předmětů ochrany v přístupných formátech, které nejsou vymezeny v čl. 2 odst. 1, pro dotčené osoby a děl a jiných předmětů ochrany pro osoby se zdravotním postižením, které nejsou uvedeny v čl. 2 odst. 2, na vnitřním trhu. Zpráva musí obsahovat posouzení toho, zda by se měla zvážit změna oblasti působnosti této směrnice.

Článek 8 *Přezkum*

Nejdříve [za pět let po dni provedení směrnice] provede Komise hodnocení této směrnice a předloží hlavní závěry Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru spolu s případnými návrhy na změnu této směrnice.

Členské státy poskytnou Komisi informace nezbytné pro přípravu hodnotící zprávy a pro přípravu zprávy uvedené v článku 7.

Článek 9 *Provedení*

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do [12 měsíců po vstupu této směrnice v platnost]. Neprodleně sdělí Komisi jejich znění.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 10
Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 11
Určení

Tato směrnice je určena členskými státy.

V Bruselu dne

Za Evropský parlament
předseda/předsedkyně

Za Radu
předseda/předsedkyně